

1.ª doc.: DFa.

GLÒRIA, pres del ll. *glōria* id. □ 1.ª doc.: *Homilies*.

«<Puxams anar en> paradís e en aquela glòria s'iam portads» (f° 1v1). «Plac a nostre senyor Déus apellar Evast a la sua benauyrada glòria, e volc-lo trer de la misèria e del perill d'aquest món», *Blanquerna* (NCl. I, 117.13); «e com la pastoressa Déu amava e servia --- ha-la presa a la sua glòria», *Fèlix de les Meravelles* (Ag. I, 9). Encara que imitat i reprès, per les generacions, del llatí cristià i clàssic, ha estat una constant (i sempre en aquesta forma) en tota la història del català, del modern com de l'antic: quasi el primer poema considerable del català renaixent de les albes del S. XIX és *Lo Temple de la Glòria* (c. 1825, atribuït a A. Puig i Blanc). Han marxat a una mort gloriosa molts catalans dels nostres dies, cantant els versos: «No passareu! i si passeu, / decidirà més tard la història, / entre el saïó que clava en creu / i el just que hi mor, de qui és la glòria!», Apelles Mestres (1916-1936 ---).

«--- Al foc de canó --- Tomàs de Bajalta --- obrí de bat a bat la finestra --- i penjà un domàs roig de seda, per tal d'honorar la glòria que passava», Coromines (*Silèn* xx, O. C., 107b30). En medis més pedestres, el terme ha transcendit a nivells més modestos: «que en Glòria estiga», fórmula recomanada com a equivalent de «al Cel sia» o «que en Pau descansi» (pel valencià E. MrtzFerrando, «El Camí», 2-ix-33).¹ A cada deu grans dels rosari, un de més gros en diuen la glòria (Areu de Vall Ferrera, 1933); «el rosari que --- esgravena, estava arribant a la darrera glòria», Marian Vayreda (*Puny*, xii, 190 (151)); «quan nosaltres, al esmorzar, menjàvem un bon tall de llonganica o d'estofat, ell estava a ses glòries al poder assaborir sa rica xacolata ---», Bosch de la Tri. (*Recorts d'un exc.*, 130). Per al vast repertori fraseològic on figura el mot dins el comú de les llengües romàniques, veg. Rheimfelder (*Festschrift Vossler*, 1932, 46-58).

DERIV.: *Glorieta* [c. 1800, Belv.], i «un hort gran y çafareig dintre de una com *glorieta*, ab un portal de eixida al carrer dels Àngels», B. de Maldà (*Exc.*, p. 30), del fr. *gloriette* id., documentat des del S. XII com a nom d'un palau, aplicat després a diverses menes de cambra petita, i en particular a glories o pavellons de jardí, on s'està «com a la glòria» (*FEW* IV, 164b). El nom de població *Glorieta* té una etimologia diferent (GLARE-ETA, *Top. Hesp.* I, 22). *Gloriola* [DOrt.], imitat del fr. *gloriole* (potser contaminat amb *aureola*).

Gloriar-se [1507, Busa-Nebrija: «g- o *glorificar-se*», c-viii-6.10f., *dicc. Torra*, 1647], pres del ll. *gloriari* id.; però més antic i més vigorós, en català, ha estat *gloriejar* [S. XIII]: intr. «car m'és semblant que aquell cel sia molt bé disposat a *gloriejar* e star en gran benança», Lluïl (*Merav.*, Ag. I, 110) o tr.: «les tues virtuoses obres qui són gracioses, e de tan resplandent nobleza que a nosaltres fan *gloriejar* la nostra gran e alta senyoria», JoMartorell (Ag. II, 48); però l'ús més

comú fou sempre el refl.: «recebrà se<I>l qui-s *gloriega* d'éser Crist», *VidesR*, 92r1 (trad. *se gloriatu*); «legim dels sodomites que preycaven e lohaven lur viltat, e-s *gloriejaven* de lurs abhominables turpituts, no contrastant que lurs peccats fossen les majors malvestats del món», Eiximenis (*Regiment de Princesps*); «*gloriejava-s* ell e los seus que açò era stat més obra divina que humanal, e Tirant hagué benigne enginy ---», «¿poré yo *gloriejar-me* que per amor de mi siau tots ací venguts?», JoMartorell (Ag. II, 98, 20); «*gloriejar-se*: efferri», JnEsteve (*Li. Eleg.*, h-3-a); *gloriejant*, *gloriejament*, *-ejable*, *-ejabilitat*. *Gloriant*; *gloriamient*; *gloriatu*, *-ivitiat*; *gloriable*, *-abilitat*; *glorició* [1507, Busa-N.].

Gloriós [S. XIII], ll. *gloriosus*: «molt plageren al apostoli les paraules que ohí dir del ribaut, e dix que, si'l nom d'aquel era vil, la sua vida era santa e *gloriosa*», Lluïl (*Blanq.*, NCl. II, 183.2); com en una unió de textos piadosos de tots els noms, tals com la vella oració en vers exhumada per MilàF.: «*Gloriosa* dels àngels, - Verge, no-m desempars / si yo me n'anava - als perdons (a)guanyar»;² «¿no saps tu ---dix Déu Princesa--- que per lo *gloriós* adveniment del rey Déu Jhesús, cessà tota la ydolatria, segons recita la Sancta Scriptura en lo Evangelí?», JoMartorell (Ag. II, 40); *gloriosar*, *gloriosabilitat*. *Agloriar-se*. *Glorior*, mot in-existent (reble d'un poeta mediocre).

CPt.: *Glorificar* [Lluïl], ll. tardà *glorificare*: «lo cardenal féu un altre oficial qui anàs cridant per les carreres --- que *glorificbasen* la volentat de Déu per ço cor à volgut crear lo món ---», *Blanq.* (NCl. II, 197.17); *glorificar-se*, Busa-N. c-viii-6.10f.; *glorificació* [Busa; Lacav.]; *-ificador*, *-ificable*, *-ificament*, *-ificant*. *Desglorificar*. *Gloria-patri* [1868, SLiCosta].

¹ Pertot pronunciat amb ò, sense excloure'n els ambients valencians, si no és algun sagristanet, mongica o notariol, servil, com un que a l'extrem Sud, Mutxamel, insistia en la *glòria* com a nom d'una propietat, 1963. — ² Princ. S. xv, *Romllo*, 30; segons les O. C. de Milà seria «S. XIII» (vi, 185), però temo que hi hagi err. tip. per xv, cf. O. C., 184.1f., si no és rectificació d'última hora.

GLOSSA, pres del ll. *glōssa* 'paraula rara i de sentit obscur', 'explicació que se'n dóna', i aquest, del gr. γλῶσσα 'llengua corporal de l'home o els animals', 'llenguatge, llengua, parla', 'llenguatge arcaic o provincial'; la variant *glōsa* existí ja en llatí en textos vulgars, deguda a un fenomen normal de fonètica històrica llatina, i és la que ha predominat sempre en català, si bé en part rectificada en les llengües cultivades per readaptar-la a la prestigiosa forma grega. □ 1.ª doc.: *glosa*, fi S. XIII; *glossa*, S. XX.

«Tantes eren les *gloses* e-ls escrits qui eren en aquella sciència de Dret, que-l humà enteniment ne venia en confusió», Lluïl (*Blanq.*, NCl. II, 202.1), «los juheus, per fe, cuyden tenir la ley vella, e han fetes moltes *gloses* contre Js tests ---» (*Merav.*, NCl. I, 119); «en Apocalipsis --- en aquest dia XII --- diu la *glosa* que Anchrist en lo temple de Déu siurà ---», *VidesR*